

Výzva Asociace organizací v oblasti vězeňství ke zvýšené podpoře preventivních opatření ve vězeňských zařízeních

V Praze dne 2. dubna 2020

Vážený pane premiére, vážení členové vlády,

Česká republika, stejně jako celý svět, se vyrovnává s mimořádně náročnou situací způsobenou pandemií COVID-19. Novým hrozbám čelí i **vězeňství, jehož úkolem je kromě zajištění výkonu trestu, vazby a zabezpečovací detence i – v současné době tak zásadní - ochrana zdraví jednotlivce a společnosti.**

Uzavřené prostředí věznic s velkou kumulací osob vytváří rizikové prostředí pro šíření infekce. Věznice mají navíc omezené možnosti dodržovat přísná hygienická opatření, která jsou v době pandemie vyžadována. Tyto limity pramení ze samotné kumulace velkého počtu osob, z omezené infrastruktury věznic ve smyslu hygienického zázemí a v neposlední řadě z dlouhodobého nedostatku zdravotnického personálu. Výše uvedené limity bohužel nelze vykompenzovat ani obrovským nasazením pracovníků Vězeňské služby ČR, za které jim bezesporu patří velké uznání.

V ČR je aktuálně vězněno více než 21 000 osob. Téměř 1000 z nich je ve věku nad 60 let, řada dalších trpí chronickým onemocněním a patří tak z hlediska zdravotních rizik k velmi ohroženým skupinám. Výkon trestu zpravidla probíhá ve věznicích s kapacitou několika stovek osob (odsouzených i zaměstnanců), jednu celou běžně sdílí až 10 odsouzených.

Přeplněnost věznic (ve třetině vězeňských zařízení převyšuje přeplněnost 110 %) je dlouhodobým problémem, jehož závažnost se v současné době projevuje vysokým rizikem nekontrolovatelného šíření infekce. V ohrožení jsou v první řadě vězněné osoby, pracovníci věznic a jejich rodiny, ale v důsledku i celá společnost.

Obracíme se proto na Vás jako členy vlády s žádostí, abyste ochraně zdraví vězněných osob a zaměstnanců Vězeňské služby ČR i dalších justičních složek věnovali zvýšenou pozornost.

Předkládáme následující doporučení:

1. Věnovat zvýšenou pozornost prevenci šíření koronaviru ve vězeňských zařízeních, zejména poskytnutím adekvátních ochranných pomůcek, hygienického vybavení, přednostního přístupu k testování a další nezbytné materiální podpory pro pracovníky věznic a vězněné osoby.

2. Efektivně využívat dostupné nástroje k uvolnění části vězeňských kapacit. Tyto kroky realizovat v úzké provazbě s dalšími opatřeními, která eliminují jejich možný negativní dopad na ochranu zdraví a bezpečnost společnosti. V tomto smyslu navrhuje zejména širší využití a podporu následujících postupů a opatření:

- využití institutu odkladu nástupu trestu odnětí svobody, nenařizování nových nástupů do výkonu trestu odnětí svobody,
- využití videokonferencí dle trestního řádu pro případy projednání podmíněného propuštění z trestu odnětí svobody před soudem, namísto odložení nařízených jednání (všechny krajské soudy a některé okresní soudy k tomu mají technické vybavení),
- ve vhodných případech využití možnosti přeměny trestu odnětí svobody na trest domácího vězení,
- využití zákonných možností nahrazení vazby instituty, které trestní řád připouští.

Snížení počtu vězněných osob doporučuje řada mezinárodních institucí (WHO¹, OSN, Penal Reform International² či americký Vera Institute of Justice³). Primárním cílem je uvolnění části vězeňských kapacit, což umožní lépe zajistit ochranu věznic před šířením infekce, samozřejmě za současného zvážení zdravotních i společenských potřeb. Některé země již přistoupily k propuštění části vězňů (např. Itálie, Irán a některé státy USA), řada dalších je zvažuje (např. Velká Británie, Nizozemsko, Skotsko a Irsko). Návrh amnestie části vězněných osob byl zvažován také v ČR.

Doporučujeme vyhnout se plošným řešením a dostupné nástroje (kromě amnestie lze využít např. náhradu trestu odnětí svobody domácím vězením, podmíněné propuštění z trestu odnětí svobody, odklad nástupu trestu odnětí svobody) cílit na osoby s dobrou prognózou integrace na svobodě (osoby s menší společenskou nebezpečností) a osoby nejvíce ohrožené nákazou z hlediska věku či zdravotního stavu.

K účelnému využití těchto nástrojů je **zapotřebí součinnosti justičních složek (soudů, Probační a mediační služby, státních zastupitelství) a dalších subjektů (zejména sociálních kurátorů v obcích, poskytovatelů služeb pro propuštěné osoby)**. I těm je potřeba poskytnout podporu k postupné obnově chodu jejich práce a zajistit jim ochranné prostředky pro výkon práce s pachateli. Ekonomické a sociální

¹ http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0019/434026/Preparedness-prevention-and-control-of-COVID-19-in-prisons.pdf?ua=1

² <https://cdn.penalreform.org/wp-content/uploads/2020/03/FINAL-Briefing-Coronavirus.pdf>

³ <https://www.vera.org/downloads/publications/coronavirus-guidance-jails-prisons-immigration-youth.pdf>

dopady pandemie onemocnění COVID-19 se projeví mj. **zhoršením podmínek pro začlenění do společnosti** u osob propuštěných z věznic i u odsouzených, kteří vykonávají tresty na svobodě.

Jsme si plně vědomi náročnosti současné situace pro celou zemi i samotnou vládu. Chceme Vás ujistit, že neziskové organizace v oblasti vězeňství, stejně jako v dalších oblastech, reagují na aktuální potřeby a problémy, jejichž řešení mohou být nápomocny. Předmětem této výzvy je však řešení problému, v němž sehrává klíčovou a nezastupitelnou roli stát.

Za Asociaci organizací v oblasti vězeňství

Mgr. Lenka Ouředníčková, předsedkyně

Asociace organizací v oblasti vězeňství (AOOV) je dobrovolné seskupení organizací a odborníků, vzájemně sdílejících znalosti a zkušenosti a usilujících o progresivní změny v oblasti integrace trestaných osob do společnosti a obnovy trestným činem narušených vztahů.

Účelem asociace je propojování různých aktérů v oblasti vězeňství a trestní justice a přispívání k systémovým změnám v oblasti naplňování trestní spravedlnosti. Cílem asociace je spoluvytváření systému, který zohledňuje zájmy a potřeby trestaných osob, obětí i celé společnosti. Členy AOOV jsou: Český helsinský výbor, DP WORK, Institut pro restorativní justici, LIGHTHOUSE spolek, Mezinárodní vězeňské společenství, Nová šance, Romodrom, RUBIKON Centrum, Společnost Podané ruce, ŠANCE P. R. O., VOLONTÉ CZECH